

Список літератури

1. Дяченко О. В. Сутність соціально-економічних умов та їхній вплив на ефективність функціонування агроформувань / О. В. Дяченко // Економіка АПК. – 2008. – № 1. – С. 151–155 с.
2. Економіка сільського господарства : навч. посіб. / [В. К. Збарський, В. І. Мацибора, А. А. Чалий та ін.] ; за ред. В. К. Збарського і В. І. Мацибори. – К. : Аграр Медіа Груп, 2013. – 314 с.
3. Єрмаков О. Ю. Розвиток форм підприємницької діяльності в сільськогосподарському виробництві України : монографія / О. Ю. Єрмаков, В. В. Вакараш, В. М. Вакараш. – К. : Компринт, 2013. – 230 с.
4. Кобилянська О. М. Ризик як економічна категорія та його особливості в аграрному виробництві / О. М. Кобилянська // Економіка АПК. – 2008. – № 1. – С. 140–148.
5. Михайлов С. І. Менеджмент : навч. посіб. / [С. І. Михайлов, Т. І. Балановська, О. С. Степасюк та ін.] ; за ред. С. І. Михайлова. – К. : Центр навч. л-ри, 2012. – 536 с.
6. Чорний Г. М. Управління: концептуальні засади національного менеджменту : монографія / Г. М. Чорний. – К. : ННЦІАЕ, 2005. – 102 с.

Систематизированы особенности сельского хозяйства и обосновано их влияние на процессы управления в аграрных формированиях. Определена взаимосвязь управленческой деятельности с условиями хозяйствования на земле.

Управленческий цикл, управленческое решение, особенности сельского хозяйства.

It is systematized the features of agriculture and it is justified their impact on management processes in agricultural units. It is determined the interrelation of management with the condition of economic activities on the ground.

Management cycle, management decisions, especially in agriculture.

УДК: 330.322:631.11

ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ В АГРАРНІЙ СФЕРІ

І. М. Даценко, аспірант*

Визначено головні особливості інвестиційного середовища функціонування підприємств в аграрній сфері в умовах економічної кризи. Визначено взаємодію інвестиційних ризиків, потенціалу, активності суб'єктів господарювання та їх вплив на рівень інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання в умовах економічної кризи.

Інвестиційне середовище, підприємство, аграрна сфера, бізнес, економічна криза.

*Науковий керівник – професор, доктор економічних наук М. М. Ільчук

© І. М. Даценко, 2014

Інвестиційні процеси в аграрній сфері мають свою специфіку та ряд особливостей. Сутність інвестиційної діяльності в аграрній сфері полягає у врахуванні інвесторами всіх аспектів ведення бізнесу: від погодних умов, тривалого виробничого циклу, вивчення сучасних впроваджень в аграрне виробництво прогресивних методів менеджменту, методів ведення ефективного виробництва сільськогосподарської продукції, застосування нових поколінь техніки до використання нових стратегій кадрової політики тощо. Тому важливо охарактеризувати дані особливості та дати їм оцінку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемами інвестування в аграрні підприємства присвячені наукові праці вчених-економістів, серед яких І. А. Бланк, А. П. Гайдуцький, О. М. Гаркуша, С. А. Гуткевич, М. І. Кісіль, В. І. Топіха, А. В. Чупіс та ін. Проте ряд проблем і досі не повністю вирішений. До них, насамперед, належать питання, пов'язані з характеристикою особливостей інвестиційного середовища функціонування підприємств в аграрній сфері в сучасних умовах.

Мета дослідження – визначення особливостей інвестиційного середовища функціонування підприємств в аграрній сфері в умовах економічної кризи.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, капітал є одним із факторів виробництва, тобто одним з вирішальних ресурсів, яким потрібно правильно скористатися, щоб створити продукцію. Обсяг достатньої кількості капіталу в грошовій та негрошовій формі створює міцну основу для збільшення виробництва товарів. У нинішніх умовах тяжко самотійно забезпечити ідею, план, проект, тощо достатньою кількістю капіталу, тому існує практика залучення інвесторів, які б мали на меті якнайкраще використати свій накопичений капітал і отримати максимальний прибуток. В умовах ринкової економіки наявність інвестицій на аграрних підприємствах є умовою їхнього розвитку.

Вчені-економісти [1] вже досліджували механізми взаємодії інвестиційного потенціалу та інвестиційного ризику суб'єкта господарювання, проте, на рисунку автор виокремив особливості інвестиційного середовища в умовах економічної кризи.

На рисунку видно, що реалізація інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання безпосередньо залежить від інвестиційних ризиків та інвестиційного потенціалу, і зміна в перспективі такого фактора, як рівень ризиків, значною мірою може вплинути на рівень реалізації інвестиційної привабливості.

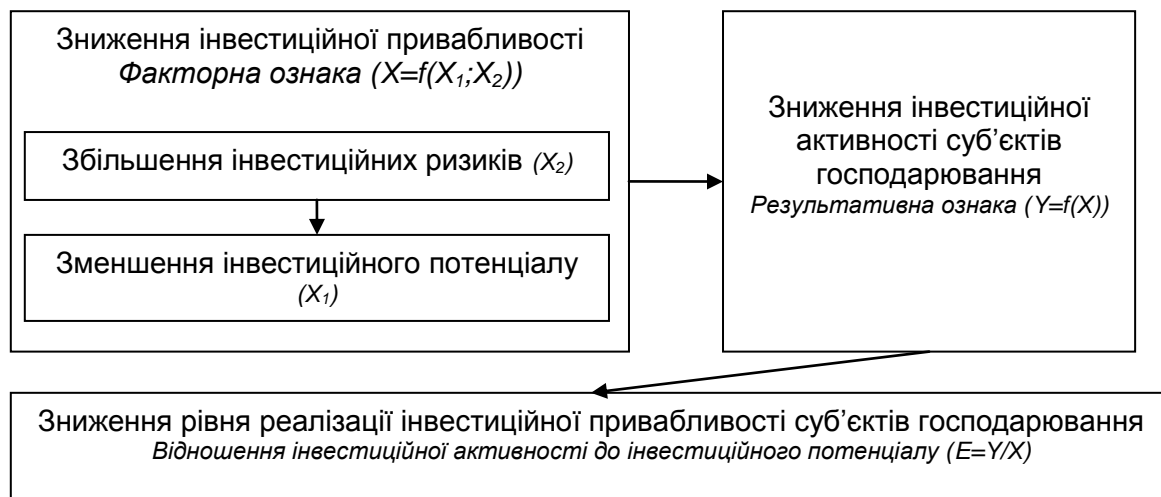
Сподівану величину кожного окремого показника, який враховується в оцінках інвестиційного потенціалу та інвестиційного ризику, можна розрахувати за формулою:

$$I_i = V_i * P_i,$$

де I_i – сподівана величина дії i -ого диференційного (первинного) показника;

V_i – бальна оцінка i -ого диференційного (первинного) показника;

P_i – показник вагомості i -ого диференційного (первинного) показника.

Особливості інвестиційного середовища в умовах економічної кризи

Сподівану величину узагальненого показника оцінки інвестиційного потенціалу (ІП) та інвестиційного ризику (ІР) пропонується визначати за формулою, аналогічною (1), із застосуванням сподіваних величин і коефіцієнтів вагомості за групами показників, які формують узагальнену оцінку.

Проте безпосередньому інвестуванню передують рішення інвестувати в певну ідею, план, проект тощо. Інвестору необхідно оцінити всі аспекти бізнесу, в тому числі, в умовах і традиціях ведення бізнесу в країні.

Україна традиційно вважається аграрною державою, адже має родючі ґрунти, велику кількість угідь сільськогосподарського призначення, переважно сільську місцевість та інше.

Нещодавно Світовий банк та проект IFC "Інвестиційний клімат в агробізнесі" опублікував свій рейтинг привабливих країн для ведення бізнесу. Серед 185 країн світу (Doing Business-2013) Україна зайняла 137 місце, ставши поруч з такими країнами як Лесото (на півдні Африки), Філіппіни, Палестинська Автономія (Сектор Газа і Західний берег річки Йордан) тощо. Хоча Україна і має позитивну динаміку у даному рейтингу порівняно з минулим роком (піднялася на 15 пунктів – з 152 до 137 місця), але таке нинішнє сусідство в рейтингу досить чітко вказує на наявність певних серйозних складнощів для інвестування в агробізнес в Україні.

Розглянемо особливості інвестиційного середовища функціонування підприємств в аграрну сферу в Україні. По-перше, в аграрній сфері, крім звичайних ризиків, додаються ще й природні та погодні. По-друге, складність в контролі за процесом виробництва та якістю продукції через великі площі господарств. По-третє, аграрна сфера характеризується тривалим виробничим циклом, який зумовлює тривалий період окупності інвестицій. Ще однією особливістю є умови праці, які більшість населення не вважає привабливими, тож змінює аграрну ниву на офісну роботу. П'ята особливість полягає у суттєвих відмінностях регіонів, тим підприємствам, які мають бізнес по всій території України. Окрім цих, існують ще й труднощі з отриманням кредиту на підприємницьку діяльність. Але світові реалії все ж стверджують, що світ

потребує інвестицій в аграрний бізнес. Нині близько 1 млрд людей у світі не отримують належної кількості продуктів, а при цьому населення Землі щороку збільшується на 2,5%.

Вчені-економісти [2; 3; 5] стверджують, що якби усунення недоліків у діяльності підприємств було б питанням тільки виділення грошових коштів на вирішення проблем, тоді б з прибутковими підприємствами ніколи нічого поганого не траплялося. Істина проблеми криється у відсутності професійного управління грошовими потоками на сільськогосподарських підприємствах.

У сучасних умовах аграрні підприємства України, реагуючи на глобальні виклики та з метою виживання й примноження капіталів, мають тенденції до світової глобалізації, до горизонтальних та вертикальних інтеграцій. Це допомагає компаніям ставати більш впливовими на ринках, виходити на нові стандарти, збільшувати кількість територій, покращувати технічне оснащення, бути більш стабільними та непохитними в періоди криз.

У ХХІ ст. зміни в діловому світі відбуваються з небаченою для минулого століття швидкістю, і великі потужні агрохолдинги нині привертають увагу інвесторів набагато більше, ніж інші аграрні формування. Вони мають більші масштаби виробництва, а отже, готові приносити швидші прибутки інвесторам. Проте часто мінливі та непередбачувані умови ведення бізнесу в Україні стоять на перепоні до залучання інвесторів, а жодна конкурентна перевага сьогодні не дає гарантій вистояти завтра.

Проте важливо відзначити дві головні позитивні сторони інвестування в аграрні підприємства України. Перш за все, це високий потенціал аграрних підприємств (у т. ч. родючі ґрунти з високим вмістом чорнозему), а також, на відміну від інших галузей, аграрний ринок України під час світової фінансової кризи один з небагатьох зберігав позитивну динаміку.

Інвестиційні проекти повинні працювати на випередження в бізнесі, а отже:

- а) інвестувати потрібно першими в перспективні галузі;
- б) інвестиції повинні бути системними та об'єктивними. Відсутність послідовного та системного стану інноваційної сфери свідчить про відсутність послідовного та системного підходу до розвитку [4];
- в) інвестиції повинні передбачати короткострокову й довгострокову перспективу;
- г) інвестувати потрібно в постійні інновації, оскільки лише вони дають можливість завжди бути конкурентними на ринку, а інколи – і на крок попереду;
- д) інвестувати потрібно в трудовий капітал, постійно підвищуючи рівень як керівників, так і найманих працівників, заохочуючи їх, отримуючи нові знання й навички залишатися в компанії, яка в них інвестує;
- е) інвестувати в соціально відповідальний бізнес, який би дбав про населення регіонів, інфраструктуру районів та областей;
- ж) інвестувати в технічне забезпечення компаній. Це те, чого нині бракує сучасним аграрним формуванням для ефективної діяльності.

Підприємство не можна розглядати як об'єкт, відокремлений від зовнішніх впливів. Тому варто зазначити, що негативні прояви корупції в країні, бюрократичні процеси, некваліфікованість кадрів, необов'язковість стандартизації продукції та інші негативно впливають на якість виконання інвестиційних проектів.

Активізувати дієвість законів та дотримання їх виконання в аграрному бізнесі й інвестуванні дозволить знизити ризики для інвесторів, збільшити інвестиційний потенціал, а отже, і рівень інвестиційної привабливості аграрних підприємств. Врахування та захист інтересів інвесторів, суб'єктів інвестування як малого, середнього так і великого бізнесу будуть сприяти збільшенню виробничих потужностей в Україні за рахунок нових інвестицій. Отже, мінімізація ризиків в аграрній сфері є одним із вирішальних факторів для залучення інвестицій.

Вигоди, які поки ще є дуже далекими для інвесторів в аграрному секторі України, незабаром стануть реальністю. Одна з головних можливостей, якою зараз повинні скористатися інвестори, це бути першими в інвестуванні в аграрні підприємства України. Ця реалізована можливість дасть змогу ефективно діяти відповідно до особливостей інвестиційного середовища.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Економічна криза в аграрному секторі впливає на підприємства, які займаються агробізнесом, та, відповідно, на кількість та якість залучення в них інвестицій. Врахування головних особливостей інвестиційного середовища функціонування підприємств в аграрній сфері, таких як концентрація земель сільськогосподарського призначення у великих агрохолдингах, горизонтальна й вертикальна інтеграції підприємств та інші, є важливими на шляху до ефективного залучення інвестицій. Розуміння зазначених особливостей інвестицій в аграрні підприємства неодмінно дадуть поштовх до позитивних змін в аграрній сфері й можливість ефективно інвестувати.

Підприємства аграрної сфери України потребують додаткових позитивних умов для розвитку та зростання: більш чіткого й зрозумілого законодавства, якого потрібно дотримуватися, відсутності корупції та політичної стабільності, щоб інвестори могли легко, просто і в короткі терміни інвестувати в аграрні підприємства України.

Економічний вплив особливостей інвестиційного середовища функціонування підприємств в аграрній сфері потребує додаткового вивчення й буде викладений в наступних дослідженнях автора.

Список літератури

1. Єпіфанов А. О. Оцінка кредитоспроможності та інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання : монографія / А. О. Єпіфанов, Н. А. Дехтяр, Т. М. Мельник та ін. ; за ред. д. е. н. А. О. Єпіфанова. – Суми : УАБС НБУ, 2007. – 286 с.
2. Домбровський С. Ф. Питання правового забезпечення інвестицій в агропромисловому комплексі [Електронний ресурс] / С. Ф. Домбровський

// Університетські наукові записки . – 2008. – № 4. – С. 218–220. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Unzap_2008_4_45.pdf

3. Євчук Л. А. Окремі аспекти управління інвестиційними ресурсами підприємств аграрного сектора / Л. А. Євчук // Агросвіт. – 2011. – № 15. – С. 2–4.

4. Латинін М. А. Інвестиційно-інноваційне забезпечення розвитку аграрного сектора економіки / М. А. Латинін, Ю. О. Ульяновченко // Теорія та практика державного управління. – 2013. – Вип. 2. – С.140–148.

5. Левицьки С. Как разработать стратегию: практические рекомендации по созданию реально работающих стратегий / С. Левицьки ; пер. с англ. В. О. Шагояна. – Днепропетровск : Баланс-Клуб, 2003. – 328 с.

Определены главные особенности инвестиционной среды функционирования предприятий в аграрной сфере в условиях экономического кризиса. Определено взаимодействие инвестиционных рисков, потенциала, активности субъектов хозяйствования и их влияние на уровень инвестиционной привлекательности субъектов хозяйствования в условиях экономического кризиса.

Инвестиционная среда, предприятие, аграрная сфера, бизнес, экономический кризис.

In this article identifies the key features of the investment environment of enterprises functioning in the agricultural sector in conditions of economic crisis. Identified cooperation investment risks, potential activity of business entities and their impact on the investment attractiveness of businesses in conditions of economic crisis.

Investment environment, enterprise, agriculture, business, economic crisis.

УДК 339.16.012:633.85

ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОБНИЦТВА ТА ЕКСПОРТУ НАСІННЯ РІПАКУ В УКРАЇНІ

Л. С. Денисенко, аспірантка*

Розглянуто основні показники виробництва ріпаку в Україні, проаналізовано динаміку та географію виробництва та експорту вітчизняного насіння ріпаку.

Виробництво, експорт, насіння ріпаку, географія виробництва насіння ріпаку.

З кожним роком у світі зростає виробництво біодизеля на основі ріпакової олії, зокрема, ця галузь добре розвинена в європейських

*Науковий керівник – доктор економічних наук, професор В. П. Галушко

© Л. С. Денисенко, 2014